

ศาสตร์พระราช...สู่การบริหารการศึกษาที่ยั่งยืน

Royal Science...Toward Sustainable Educational Administration

วิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม¹ ธนภรณ์ แซ่ลิ้ม² ณัฏพภา สุริยา³ สุวิจักขณ์ มั่นสารนียธรรม⁴ และ พจน์ เจริญสันเทียะ⁵

Wiraphat Wongwatkasem¹, Tanaporn Saelim², Nattapapa Suriya³, Suvijuk Mansaraneeyatham⁴ and Phot Charoensanthia⁵

วิทยาลัยนครราชสีมา ประเทศไทย

Nakhon Ratchasima College, Thailand

E-mail: wiraphat@nmc.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-4379-2397>

E-mail: Tanaporn_10320@nmc.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-9088-7481>

E-mail: natta2910@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-1632-3947>

E-mail: suvijuk2564@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-5906-3526>

E-mail: Bypunyaphat@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-2281-8609>

Received 02/09/2023

Revised 04/09/2023

Accepted 15/09/2023

Abstract

Background and Aims: The king's science is a royal speech. Royal advice and the work of His Majesty King Bhumibol Adulyadej was given to the Thai people. It is a body of knowledge and wisdom. With the aim of development Prevent and solve problems to benefit the people and affect all mankind so that they can live a stable life. Peace and sustainability.

Methodology: This study used document analysis and related research methods. Analyze the content and present it descriptively according to the study objectives.

Results: The knowledge gained from various royal projects of His Majesty King Bhumibol Adulyadej has blasted the inside Planting forests in the hearts of the people, sufficiency, step by step, etc. Therefore, "The King's Philosophy" is considered the "Science of Life" because it records the experiences of His Majesty's work that enabled Thailand to overcome various crises in all dimensions. very well The King's science is based primarily on the philosophy of Sufficiency Economy. This is a philosophy that has been given His Majesty's guidance and guidance. It can lead to the goals of education management today by inserting it into educational administration teaching and learning. Including the implementation in daily life to aim for sustainable development and peaceful living for all Thai people.

Conclusion: Knowledge from the Royal Project of His Majesty King Bhumibol Adulyadej presents the philosophy of Sufficiency Economy, the "science of life," promoting the practice

of educational administration and Teaching, and promoting sustainable development and well-being of the Thai people.

Keywords: Royal Science; Educational Administration; Sustainable Educational Administration

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: ศาสตร์พระราชาเป็นพระราชดำรัส พระบรมราโชวาทและการทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย เป็นองค์ความรู้และภูมิปัญญา ด้วยความมุ่งหมายพัฒนา ป้องกันและแก้ปัญหาให้ประโยชน์สุขแก่พสกนิกรและส่งผล ต่อมวลมนุษยชาติทั้งปวงให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง สันติสุขและยั่งยืน

ระเบียบวิธีการศึกษา: การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการวิเคราะห์ เนื้อหาแล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความตามวัตถุประสงค์การศึกษา

ผลการศึกษา: องค์ความรู้ที่ได้จากโครงการตามพระราชดำริต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้ให้ไว้ เช่น ระเบิดจากข้างใน ปลุกป่าในใจคน พอเพียง ทำเป็นขั้นเป็นตอน เป็นต้น ดังนั้น “ศาสตร์พระราชา” ถือว่าเป็น “ศาสตร์แห่งชีวิต” เพราะบันทึกจากประสบการณ์จากการทรงงานที่ทำให้ประเทศไทยสามารถผ่านวิกฤตการณ์ต่างๆ มาได้ทุกมิติ สามารถน้อมนำไปสู่การปฏิบัติได้เป็นอย่างดี โดยศาสตร์พระราชามีพื้นฐานเบื้องต้นจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นปรัชญาที่พระราชทานพระราชดำริ ชี้แนะ สามารถนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาในปัจจุบันได้โดยการสอดแทรกในการบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงการนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทยทุกคน

สรุปผล: องค์ความรู้จากโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้นำเสนอหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็น “ศาสตร์แห่งชีวิต,” ส่งเสริมการปฏิบัติในการบริหารการศึกษาและการเรียนการสอนและส่งเสริมพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่เย็นเป็นสุขของคนไทย

คำสำคัญ : ศาสตร์พระราชา; การบริหารการศึกษา; การบริหารการศึกษาที่ยั่งยืน

บทนำ

ศาสตร์พระราชาซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ความรู้ของพระราชชาติได้ทรงพระราชทานพระราชดำริ พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน หลักปรัชญาและหลักทฤษฎี ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ใช้ในการทรงงาน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของพสกนิกรชาวไทย ตลอดระยะเวลา 70 ปี ที่ทรงครองราชย์ ซึ่งประกอบไปด้วย หลักการองค์ความรู้ 6 มิติ ซึ่งประกอบไปด้วย น้ำ ดิน เกษตร สิ่งแวดล้อม ป่า และพลังงานทดแทน โดยการเชื่อมโยงมิติต่างๆ ไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาโดยปรับน้ำหนักของแต่ละเรื่องให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมและสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่าง

ยั่งยืนในที่สุด หลักในการทรงงาน 23 ข้อ และยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" ที่เราควรน้อมนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและแก้ไขปัญหาในเรื่องต่าง ๆ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2557)

ศาสตร์พระราชา เป็นความรู้ที่พระมหากษัตริย์ของประเทศไทยได้ทรงเมตตาแก่ปวงชนชาวไทย โดยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 พระองค์ได้พระราชทานความรู้ให้แก่ปวงชนชาวไทย นำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตประจำวัน และการพัฒนาประเทศ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การทหาร การเกษตร การศึกษา สาธารณสุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อก่อให้เกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน ประชาชน อยู่ดี กินดี พอมี พอกิน และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญ และความมั่นคงของประเทศชาติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งศาสตร์พระราชาที่จะนำเสนอเป็นตัวอย่าง ได้แก่ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน และหลักการพัฒนา

แนวคิดการพัฒนาตามศาสตร์พระราชาได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรได้ทรงพระราชทานพระราชดำริ พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน หลักปรัชญาและหลักทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อความยั่งยืน โดยมุ่งเน้นในการพัฒนา “คน” เพื่อให้คนสามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมและภูมิสังคมที่มีความแตกต่างกันได้ เมื่อนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคน โดยน้อมนำหลักการองค์ความรู้ 6 มิติ หลักในการทรงงาน 23 ข้อ และยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" มาประยุกต์ใช้ในการทำงานและแก้ไขปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ปกรณ์กิตติ ม่วงประสิทธิ์ (2563) และถือว่าศาสตร์พระราชาเป็นศาสตร์ที่พัฒนาประเทศระดับโลก โดยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงมีโครงการในพระราชดำริทั้งสิ้น 4,685 โครงการ ทั้งโครงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม ศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม การศึกษา เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ และดิน ภายใต้อำนาจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระราชกรณียกิจของพระองค์ไม่แต่เพียงคุณูปการในการพัฒนาท้องถิ่นไทยเท่านั้น หากแต่นานาชาติยังได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ปฏิบัติในการพัฒนาประเทศต่างๆ ในระดับสังคมโลกอีกด้วย (วิไลวัจส์ กฤษณะภักดี, 2561)

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าศาสตร์พระราชามีความสำคัญยิ่งในการที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานด้านต่างๆให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เป็นไปตามวัตถุประสงค์และยังส่งผลให้บุคลากรทางการศึกษาพร้อมทั้งนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย จึงรวบรวมหลักการแนวคิดเพื่อนำมาเผยแพร่ให้ผู้สนใจหรือเกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการนำศาสตร์พระราชาไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา

วัตถุประสงค์ของบทความ

1. เพื่อรวบรวมหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำศาสตร์พระราชาไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา

จิตตภา สารพัฒน์ ไชยปัญญา (2564) กล่าวว่า แนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดศาสตร์พระราชอย่างเด่นชัด 5 แนวคิด ได้แก่ 1) การพึ่งพาตนเอง 2) การพออยู่พอกิน 3) การมีความเพียร 4) การมีความรู้ ความเข้าใจในงาน สภาพภูมิประเทศและบริบททางสังคม และ 5) การยึดถือประโยชน์ส่วนรวม ดังต่อไปนี้

1. การพึ่งพาตนเอง หมายถึง การแก้ปัญหาเบื้องต้นด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้โดยสอดคล้องกับสังคมและสภาพแวดล้อม แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดร่วมที่ปรากฏในนวนิยายยอดเยี่ยม

2. การพออยู่พอกิน หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง ในด้านต่าง ๆ แนวคิดดังกล่าวปรากฏเป็นแนวคิดร่วมในนวนิยายยอดเยี่ยมชุดนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการพออยู่พอกินตามศาสตร์ของพระราชา

3. การมีความเพียร หมายถึง การทำสิ่งใด ๆ ที่มีได้เริ่มต้นจากความพร้อม หากต้องอาศัยความอดทนและมุ่งมั่นเพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดร่วมที่พบในนวนิยายที่นำมาศึกษา

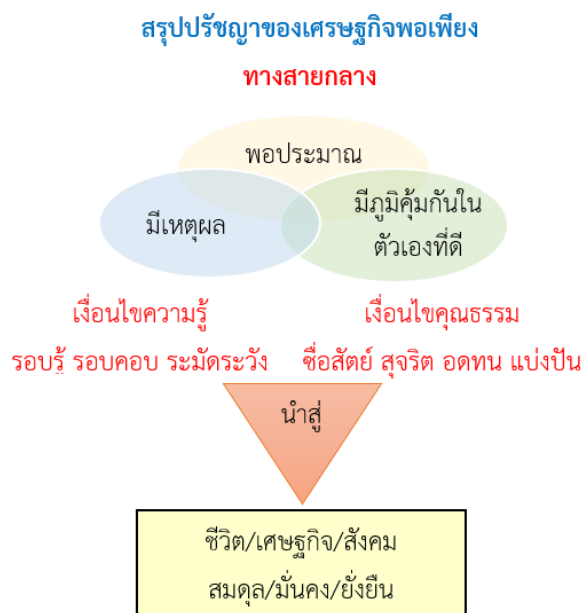
4. การมีความรู้ ความเข้าใจในงาน สภาพภูมิประเทศและบริบททางสังคม หมายถึงการทำงานโดยมีความรู้ ความเข้าใจในงาน รวมทั้งคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและบริบททางสังคมของแต่ละพื้นที่ ศาสตร์พระราชาดังกล่าวนี้นี้ปรากฏในนวนิยายยอดเยี่ยมที่นำมาศึกษาหลายเรื่อง

5. การยึดถือประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่ดีคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ทั้งระดับครอบครัวและในระดับสังคม แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดร่วมที่ปรากฏในนวนิยายยอดเยี่ยมหลายเรื่อง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2566) เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ มีองค์ประกอบดังนี้ (1) ความพอประมาณ (2) ความมีเหตุผล (3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และ (4) เงื่อนไข

การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานซึ่งสามารถสรุปเป็นภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

แผนภาพ 1 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(ที่มา: สารานุกรมในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2552)

“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวคิดและคำสอนที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 40 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

โดยสรุปแล้ว หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย หลักคิดสำคัญ คือ ทางสายกลาง ซึ่งตรงกับคำในทางพระพุทธศาสนาว่า มัชฌิมาปฏิปทา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยในการปฏิบัตินั้นจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ความรู้คู่คุณธรรม

ที่สำคัญ การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างจริงจัง จะส่งผลให้การพัฒนาประเทศก้าวหน้าไปอย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี อันจะ นำไปสู่ “ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย”

หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9

การพัฒนาประเทศ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงยึดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ ในการทรงงานเพื่อพสกนิกรของพระองค์ ตลอดระยะเวลาแห่งการครองสิริราชสมบัติพระองค์ทรงมีหลักการทรงงานดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2564)

1. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ การที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงดำเนินโครงการใดโครงการหนึ่งนั้น จะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบจากข้อมูลพื้นฐานในเบื้องต้นจากเอกสาร แผน

ที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และสอบถามจากราษฎรในพื้นที่ให้ได้รายละเอียดที่เป็นประโยชน์ ครบถ้วน เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วตรงความต้องการของประชาชน

2. ระเบิดจากข้างใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน มีพระราชดำรัสว่า "ต้องระเบิดจากข้างใน" นั้นหมายความว่า ต้องมุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้คนและครอบครัวในชุมชนที่ เข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอา ความเจริญจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนและหมู่บ้าน ซึ่งหลายชุมชนยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้ง ตัว จึงไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่ความล่มสลายได้

3. แก้ปัญหาจากจุดเล็ก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ไข ปัญหา ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะทรงเริ่มจากจุดเล็กๆ (Micro) คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า "...ถ้าปวดหัวก็ คิดอะไรไม่ออกเป็นอย่างนั้นต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน... มันไม่ได้เป็นการแก้อาการจริง แต่ต้องแก้ปวดหัว ก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้แบบ (Macro) นี้ เขาจะทำแบบรู้ทั้งหมด ฉันไม่เห็นด้วย อย่างบ้านคนอยู่ เรียบอกบ้านมันผิดตรงนั้น ผิดตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะซ่อม เอาตกลงรื้อบ้านนี้ ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่ วิธี ทำต้องค่อยๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้..."

4. ทำตามลำดับขั้น ในการทรงงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นของ ประชาชนที่สุดก่อน ได้แก่ งานด้านสาธารณสุข เพราะเมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้วก็จะสามารถทำ ประโยชน์ด้านอื่นๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภค รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่ เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด ดังพระบรม ราโชวาท เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความตอนหนึ่งว่า "...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้ อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้าง ค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยก เศรษฐกิจขั้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของ ประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้..."

5. ภูมิสังคม การพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคม วิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ดัง พระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า "...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศ ทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เรา เข้าไปช่วยโดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้วก็ อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง..."

6. องค์กรรวม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) ทรงมองสิ่งต่างๆ ที่ เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร มองทุกสิ่งเป็นพลวัตที่ทุกมิติเชื่อมต่อกัน ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริ เกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยงดังเช่นกรณีของ

"ทฤษฎีใหม่" ที่พระราชทานเป็นแนวทางดำเนินชีวิตแก่พวงชนชาวไทย อันเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ ซึ่งพระองค์ทรงมองอย่างเป็นองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทยประมาณ 10 - 15 ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อน้ำในการทำ การเกษตรแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้น และหากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้นเกษตรกรจะต้องรู้จักวิธีการจัดการและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่มรวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของ สังคมภายนอกได้อย่างครบวงจร นั่นคือแนวทางการดำเนินงานทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 2 และ 3 อย่างองค์รวม

7. ไม่ติดตำรา หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีลักษณะการพัฒนาที่อนุโลมและ รอมชอมกับสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสภาพของสังคมจิตวิทยาของชุมชน เป็นการใช้ตำราอย่าง ละเอียดลออด้วยกัน ไม่ผูกติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริง คือ "ไม่ ติดตำรา"

8. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประหยัดมากแม้เป็นเรื่อง ส่วนพระองค์ดังที่ประชาชนชาวไทยเคยเห็นว่า หลอดยาสีพระทนต์นั้นทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไร ฉลองพระองค์ แต่ละองค์ทรงใช้อยู่เป็นเวลานาน หรือแม้แต่ฉลองพระบาทหากชำรุดก็จะส่งซ่อมและใช้อย่างคุ้มค่า ขณะเดียวกันการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎรทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เอง หาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ มาแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้อง ลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก ดังพระราชดำริความตอนหนึ่งว่า "...ให้ปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก โดย ปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ จะได้ประหยัดงบประมาณ..."

9. ทำให้ง่าย ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้การ คิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุงและแก้ไขงานการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำรินั้นไปได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน และที่สำคัญคือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศโดยรวม ตลอดจนสภาพทาง สังคมของชุมชนนั้น ๆ ทรงโปรดที่จะทำสิ่งที่ยาก ให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย อันเป็นการ แก้ไขปัญหาด้วยการใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทางนั่นเอง ฉะนั้นคำว่า "ทำให้ง่าย" จึงเป็นหลักคิดสำคัญของ การพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

10. การมีส่วนร่วม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักประชาธิปไตย ทรงเปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย ทั้งสาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมกันทำงาน โครงการพระราชดำริ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนหรือความต้องการของสาธารณชนด้วย สำหรับ วิธีการมีส่วนร่วมพระองค์ทรงนำ "ประชาพิจารณ์" มาใช้ในการบริหารจัดการดำเนินงาน ซึ่งเป็นวิธีการที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา โดยหากจะทำโครงการใดจะทรงอธิบายถึงความจำเป็นและผลกระทบที่เกิดกับประชาชนทุก ฝ่าย รวมทั้งผู้นำชุมชนในท้องถิ่น เมื่อประชาชนในพื้นที่เห็นด้วยแล้ว หน่วยราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและร่วม ดำเนินการมีความพร้อม จึงจะพระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินโครงการนั้นๆ ต่อไป

11. ประโยชน์ส่วนรวม การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนา และช่วยเหลือพสกนิกรในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระ ราชดำริความตอนหนึ่งว่า "...ใครต่อใครบอกว่า ขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่อ อาจ ไร้ความหมายด้วยซ้ำว่า ใครต่อใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม อาจมานึกในใจว่าให้ๆอยู่เรื่อย แล้ว

ส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรวมนั้น มิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียว เป็นการให้เพื่อตัวเอง สามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...”

12. บริการที่จุดเดียว การบริการรวมที่จุดเดียวเป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จ หรือ One Stop Services ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นต้นแบบในการบริการรวมที่จุดเดียว เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่จะมาขอใช้บริการ จะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยจะมีหน่วยงานราชการต่างๆ มาร่วมดำเนินการและให้บริการประชาชน ณ ที่แห่งเดียว

13. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเข้าใจถึงธรรมชาติ และต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับทรัพยากรธรรมชาติ ทรงมองปัญหาธรรมชาติอย่างละเอียด โดยหากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ เช่น การแก้ไขปัญหาลำน้ำเสื่อมโทรม ได้พระราชทานพระราชดำริ "การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก" ปลอ่ยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ หรือแม้กระทั่ง "การปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง" ได้แก่ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม้ผลและไม้ฟืน นอกจากได้ประโยชน์ตามประเภทของการปลูกแล้วยังช่วยสร้างความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดินด้วย พระองค์จึงทรงเข้าใจธรรมชาติและมนุษย์ที่อยู่อย่างเกื้อกูลกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน

14. ใช้ธรรมปราบอธรรม ทรงนำความจริง ในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติ และกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการ แนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพที่ไม่ปกติ เข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่น การนำน้ำดี ขังไล่ น้ำเสีย เป็นการเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดี ตามจังหวะการขึ้นลงตามธรรมชาติของน้ำ

15. ปลูกป่าในใจคน เป็นการปลูกป่าลงบนแผ่นดินด้วยความต้องการอยู่รอดของมนุษย์ ทำให้ต้องมีการบริโภคและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เพื่อประโยชน์ของตนเองและความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อม ดังนั้นการที่จะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมาจะต้องปลูกจิตสำนึกในการรักผืนป่าให้แก่คนเสียก่อน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะต้องปลูกต้นไม้ลงใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

16. ขาดทุนคือกำไร “...ขาดทุน คือ กำไร Our loss is our gain การเสีย คือ การได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุข เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...” จากพระราชดำรัสดังกล่าว คือหลักการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อพสกนิกรไทย “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนได้ ดังพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานแก่ตัวแทนของปวงชนชาวไทยที่ได้เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพร เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2534 ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความตอนหนึ่งว่า “...ประเทศต่างๆ ในโลกในระยะ 3 ปีมานี้ คนที่ก่อตั้งประเทศที่มีหลักทฤษฎีในอุดมคติที่ใช้ในการปกครองประเทศล้วนแต่ล่มสลายลงไปแล้ว เมืองไทยของเราจะสลายลงไปหรือ เมืองไทยนับว่าอยู่ได้มาอย่างดี เมื่อประมาณ 10 วันก่อน มีชาวต่างประเทศมาขอพบ เพื่อขอโอวาทเกี่ยวกับการปกครองประเทศว่าจะทำอย่างไร จึงได้แนะนำว่า ให้ “ปกครองแบบคนจน” แบบที่ “ไม่ติดกับตำรา” มากเกินไป ทำอย่างมีสามัญสำนึก มีเมตตา ก็จะอยู่ได้ตลอด ไม่เหมือนกับคนที่ทำตามวิชาการที่เวลาปิดตำราแล้วไม่รู้ว่าทำอย่างไร ลงท้ายก็ต้องเปิดหน้าแรกเริ่มต้นใหม่ “ถอยหลังเข้าคลอง” ถ้าเราใช้ตำราแบบอะลุ่มอล่วยกัน ในที่สุดก็เป็นการดี ให้โอวาทเขาไปว่า “ขาดทุนเป็นการ

ได้กำไร" ของเรานักเศรษฐศาสตร์คงคำนวณว่าไม่ใช่ แต่เราอธิบายได้ว่า ถ้าเราทำอะไรที่เราเสีย แต่ในที่สุดที่เราเสีย นั้น เป็นการได้ทางอ้อม ตรงกับงานของรัฐบาลโดยตรง เงินของรัฐบาลหรืออีกนัยหนึ่งคือเงินของประชาชน ถ้าอยากให้ประชาชนอยู่ดี กินดี ก็ต้องลงทุนต้องสร้างโครงการซึ่งต้องใช้เงินเป็นร้อย พัน หมื่นล้าน ถ้าทำไปเป็นการจ่ายเงินของรัฐบาล แต่ไม่เข้าประชาชนจะได้รับผล ราษฎรอยู่ดีกินดีขึ้น ราษฎรได้กำไรไป ถ้าราษฎรมีรายได้รัฐบาลก็เก็บภาษีได้สะดวก เพื่อให้รัฐบาลได้ทำโครงการต่อไป เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติ ถ้า "รู้รัก สามัคคี รู้เสียสละ" คือการได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้..."

17. การพึ่งตนเอง การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ในเบื้องต้นเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้ประชาชนมีความแข็งแรง พอที่จะดำรงชีวิตต่อไป แล้วขั้นต่อไปก็คือการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อม และสามารถ "พึ่งตนเองได้" ในที่สุด ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า "...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวดเพราะผู้มีอาชีพ และฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญในระดับสูงขึ้นต่อไป..."

18. พออยู่พอกิน การพัฒนาเพื่อให้พสกนิกรทั้งหลายประสบความสุขสมบูรณ์ในชีวิตได้เริ่มจากการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในทุกภาคของประเทศ ได้ทอดพระเนตรความเป็นอยู่ด้วยพระองค์เอง จึงทรงสามารถเข้าพระราชหฤทัยในสภาพปัญหาได้อย่างลึกซึ้งว่ามีเหตุผลมากมายที่ทำให้ราษฎรตกอยู่ในวงจรแห่งทุกข์เข็ญ จากนั้นได้พระราชทานความช่วยเหลือให้พสกนิกร มีความกินดีอยู่ดี มีชีวิตอยู่ในขั้น "พออยู่พอกิน" ก่อน แล้วจึงขยับขยายให้มีชีวิตสมรณะที่ก้าวหน้าต่อไป

19. เศรษฐกิจพอเพียง "เศรษฐกิจพอเพียง" เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจให้ดำเนินไปบน "ทางสายกลาง" และเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ปรัชญาของ "เศรษฐกิจพอเพียง" จึงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ในการพัฒนาและบริหารให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ "ความพอเพียง" หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

20. ซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน "...คนที่ไม่มีความสุจริต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่ makkelijk ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณ เป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ..." พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2522 "...ผู้ที่มีความ

สุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้เล็กน้อยก็ยอมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้ มากกว่าผู้มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ...” พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2533

21. ทำงานอย่างมีความสุข พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเกษมสำราญ และทรงมีความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือประชาชน ซึ่งเคยมีพระราชดำรัสครั้งหนึ่งความว่า “...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้นอกจากการมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

22. ความเพียร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มดำเนินงานโครงการต่างๆ ในระยะแรกที่ไม่ได้มีความพร้อมในการดำเนินงานมากนัก และทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น แต่พระองค์ก็ได้ท้อพระราหฤทัย ทรงอดทนและมุ่งมั่นดำเนินงานนั้นๆ ให้สำเร็จลุล่วงดังเช่นพระราชนิพนธ์ "พระมหาชนก" ซึ่งพระองค์ทรงใช้เวลาค่อนข้างนานในการคิดประดิษฐ์ถ้อยคำให้เข้าใจง่าย และปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อให้ประชาชนชาวไทยปฏิบัติตามรอยพระมหาชนก กษัตริย์ผู้เพียรพยายามแม้จะไม่เห็นฝั่งก็จะว่ายน้ำต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายน้ำก็จะตกเป็นอาหารปู ปลาและไม่ได้พบกับเทวดาที่ช่วยเหลือมิให้จมน้ำ

23. รู้ รัก สามัคคี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสในเรื่อง "รู้ รัก สามัคคี" มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่มีคุณค่าและมีความหมายลึกซึ้ง สามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย รู้ : การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีแก้ปัญหา รัก : คือ ความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนความแล้วจะต้องมีความรัก การพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้นๆ คือ การสร้างฉันทะ สามัคคี : การที่จะลงมือปฏิบัติควรคำนึงเสมอว่าเราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องร่วมมือร่วมใจกันเป็นองค์กร เป็นหมู่คณะจึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

การประยุกต์ศาสตร์พระราชสู่การบริหารการศึกษาที่ยั่งยืน

ด้านการบริหารงานวิชาการ: เนื่องจากการบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมุ่งเน้นการบริหารงานวิชาการ โดยน้อมนำหลักการทรงงานมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ พัฒนาการวัดและประเมินผล และพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถ มีขีดความสามารถในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า มีคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 6 รวมทั้งเป็นคนดีของสังคมและกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้มั่นคงและยั่งยืนต่อไป .

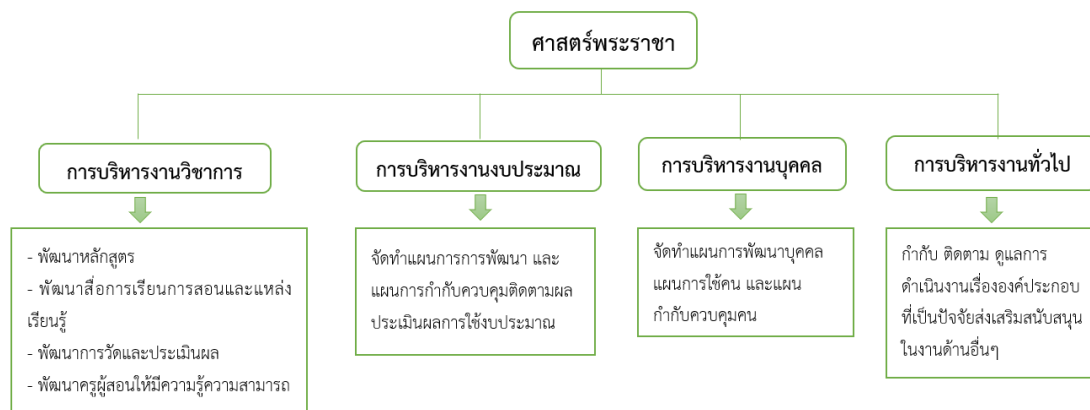
ด้านการบริหารงานงบประมาณ: การบริหารงานงบประมาณในโรงเรียนถือว่าเป็นงานสำคัญที่ส่งเสริมและสนับสนุนในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งมีหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารงานงบประมาณให้เป็นไปตามระเบียบ และกฎหมายอย่างเคร่งครัด จะผิดหรือขัดแย้งมิได้ ถ้ามีความผิดพลาดจะนำไปสู่การมีความผิด ถูกลงโทษทั้งด้านวินัยและตามกฎหมายอาญาของแผ่นดิน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีการบริหารงานงบประมาณโดยอาศัยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล มีความรอบครอบ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องน้อมนำหลักการทรงงานของในหลวงรัชการที่ 9 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานงบประมาณ จัดทำแผนการใช้แผนการพัฒนา และแผนการกำกับควบคุมติดตามผลประเมินผลการใช้งบประมาณ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด กับนักเรียน โรงเรียน สังคมและประเทศชาติ

ด้านการบริหารงานบุคคล: ทรัพยากรบุคคล นับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในองค์กร เป็นทั้งผู้สรรค์สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับองค์กร และเป็นทั้งผู้สร้างความวุ่นวายสับสน ความทุกข์ ความเสื่อมให้กับองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานบุคคลจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหาร การวางแผนการบริหารงานบุคคลทั้ง 20 งาน ให้รอบครอบ รวมทั้งแผนการพัฒนาบุคคล แผนการใช้คน แผนกำกับควบคุมคน ให้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยน้อมนำหลักการทรงงานของในหลวงรัชการที่ 9 ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งผู้เขียนเชื่อมั่นว่าผู้บริหารโรงเรียนจะสามารถบริหารงานบุคคลได้อย่างมีความสุขสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร มีความเจริญก้าวหน้าและยั่งยืนโดยมีต้องสงสัย

ด้านการบริหารงานทั่วไป: การเกิดและการดับสรรพลสิ่งใดๆ ในโลกล้วนเกิดจากเหตุปัจจัย องค์กรประกอบหลายปัจจัยมาปรุงแต่งหรือมาจัดการ โดยใช้กระบวนการหรือวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การเกิดการดับสรรพลสิ่งนั้น เช่น การที่จะได้ผลของมะม่วงนั้น จะต้องอาศัยปัจจัยเมล็ดพันธุ์มะม่วง ดิน น้ำ อากาศ แสงแดด ปุ๋ย และแร่ธาตุต่างๆ ที่พอประมาณ และอาศัยกระบวนการ วิธีการปลูก การดูแลรักษา อาศัยเวลา ซึ่งจะนำไปสู่การได้ต้นมะม่วง ผลมะม่วง ออกซิเจน และคาร์บอนไดออกไซด์ ฉนั้นได้ ทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะตามหลักสูตรกำหนด มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ นั้น จะต้องอาศัยปัจจัยด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย ต้องอาศัยปัจจัยการบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยส่งเสริมสนับสนุน จึงจะเกิดผลสำเร็จได้ ดังนั้นในการบริหารงานทั่วไป จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบูรณาการน้อมนำหลักการทรงงานของในหลวงรัชการที่ 9 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้ได้ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ ด้านเทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ การจัดการ การแสวงหาความรักความร่วมมือและปัจจัยอื่นๆที่จำเป็น มาใช้ประกอบในกระบวนการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล ในสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้า มั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

ศาสตร์พระราชากับการบริหารการศึกษาที่ยั่งยืน

ศาสตร์พระราช เป็นศาสตร์ที่ทรงคุณค่ามากด้วยหลักคิด หลักทฤษฎีและหลักปฏิบัติจะก่อประโยชน์สูงยิ่งกับบุคคลที่รู้คุณค่าที่นำไปประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพูด การคิด การกระทำ หรือการบริหารงานในองค์กรให้มีการพัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้า มั่นคง ยั่งยืน ดังนั้นการบริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาศาสตร์พระราช ให้มีความรู้ รู้จริง รู้ยิ่ง และนำความรู้ศาสตร์พระราชไปบูรณาการหรือประยุกต์ใช้ในการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 4 งานได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ให้มีการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา คุณภาพนักเรียน คุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ให้มีความเจริญก้าวหน้าได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ดังภาพประกอบที่ 2

แผนภาพ 2 การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับการบริหารการศึกษา

การนำศาสตร์พระราชาไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษานั้น เราสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานทั้ง 4 ด้านได้ สรุปได้ดังนี้ 1) กรบริหารงานวิชาการ สามารถนำไปพัฒนาหลักสูตร พัฒนาสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ พัฒนาการวัดและประเมินผล พัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถ 2) การบริหารงานงบประมาณ สามารถไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนการการพัฒนา และแผนการกำกับควบคุมติดตามผลประเมินผลการใช้งบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนการพัฒนาบุคคล แผนการใช้คน และแผนกำกับควบคุมคน และ 4) การบริหารงานทั่วไป นำไปประยุกต์ใช้โดยการกำกับ ติดตาม ดูแลการดำเนินงานเรื่ององค์ประกอบที่เป็นปัจจัยส่งเสริมสนับสนุนในงานด้านอื่นๆ

การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา (Royal Philosophy) ในการบริหารการศึกษาเป็นวิธีที่สำคัญในการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณค่าและมีประสิทธิภาพในประเทศที่มีพระมหากษัตริย์เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในสังคมและการศึกษา นี่คือนแนวทางบางอย่างในการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาในการบริหารการศึกษา

1. การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของศาสตร์พระราชา ในการบริหารการศึกษาด้วยศาสตร์พระราชา ผู้บริหารควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ในการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาสังคม ความเข้าใจนี้จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถสร้างนโยบายและแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และแนวทางของพระมหากษัตริย์ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

2. การส่งเสริมคุณค่าและจริยธรรม ศาสตร์พระราชามุ่งเน้นการสร้างมนุษย์ที่มีคุณค่าและจริยธรรม การบริหารการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณค่านี้นในระบบการศึกษา โดยการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่เน้นการสอนและฝึกอบรมเรื่องคุณค่าและจริยธรรม

3. การสร้างสังคมเชิดชูการศึกษา การบริหารการศึกษาต้องมุ่งเน้นการสร้างสังคมที่เชิดชูการศึกษาและการเรียนรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาและการสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษาที่สร้างสรรค์และน่าสนใจ

4. การสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการประสบความสำเร็จในการบริหารการศึกษา การสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรในด้านการสอนและการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้พวกเขามีความพร้อมในการสอนและนำนวัตกรรมการเรียนรู้เข้าสู่ห้องเรียน

5. การใช้เทคโนโลยี การบริหารการศึกษาควรใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนกระบวนการการเรียนรู้ ซึ่งสามารถเสริมสร้างประสิทธิภาพในการสอนและการเรียนรู้ การนำเทคโนโลยีเข้าสู่ห้องเรียนและการจัดการศึกษาออนไลน์เป็นสิ่งสำคัญในยุคปัจจุบัน

6. การให้ความสนับสนุนแก่นักเรียน การบริหารการศึกษาควรให้ความสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมีความเหมาะสม โดยการให้สิ่งสำคัญในการสร้างระบบการศึกษาที่ให้โอกาสแก่ทุกคนเข้าถึงการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของนักเรียน

การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชาในการบริหารการศึกษาเป็นการผสมผสานระบบการศึกษากับคุณค่าและวิสัยทัศน์ของพระมหากษัตริย์เพื่อสร้างการพัฒนาทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติในระยะยาว

บทสรุป

ศาสตร์พระราชานับว่าเป็นศาสตร์ที่ทรงคุณค่า มีประโยชน์ จำเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจ ให้เกิดความรู้ รู้จริง รู้ยิ่ง และนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนางานด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล จึงเสนอแนวทางปัจจัยองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อการประยุกต์ใช้มีองค์ประกอบ 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดการความรู้ (Knowledge management KM) เกี่ยวกับการบริหารงานทั้ง 4 งาน งานให้รู้จริง รู้ยิ่ง เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำในทุกๆด้าน

ขั้นที่ 2 จัดการความรู้ (Knowledge management KM) เกี่ยวกับศาสตร์พระราชา หลักการทรงงาน 23 หลักการให้รู้จริง รู้ยิ่ง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน

ขั้นที่ 3 จัดทำแผนการบริหารงานด้านต่างๆ โดยการนำศาสตร์พระราชาไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน

ขั้นที่ 4 นำแผนการบริหารงานไปใช้ในการพัฒนางานด้านต่างๆ

ขั้นที่ 5 กำกับ ควบคุม ตรวจสอบ ประเมินผลการบริหารงาน

ขั้นที่ 6 วิเคราะห์ผลการประเมิน สรุปผลการประเมิน เสนอแนะผลการประเมิน และรายงานผลการประเมิน การพัฒนางานด้านต่างๆ ในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- จิตตาภา สารพัฒน์ก ไชยปัญญา และคณะ. (2564). แนวคิดศาสตร์พระราชานในนวนิยายยอดเยี่ยมสมัยรัชกาลที่ 9. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 6 (6), 190-203.
- ปรณกิตติ ม่วงประสิทธิ์ และคณะ. (2563). ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาการบริหารการศึกษาอย่างยั่งยืน *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 18 (2), 21-42.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2566). เศรษฐกิจพอเพียง. Retrieved on June 13, 2023 from:
<https://www.chaipat.or.th/publication/publish-document/sufficiency-economy/item/1309-2010-06-03-09-50-07.html>.
- วิไลวัจน์ ฤกษ์ณะภูติ. (2561) ศาสตร์พระราชาส่งเสริมสังคมไทยสู่สังคมโลก. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 8 (1), 1-9.
- สารานุกรมในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2552). *หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2564). *เศรษฐกิจพอเพียง*. Retrieved on September 25, 2022 from: <http://www.rdpb.go.th/>.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2557). *ตามรอยพระยุคลบาทครูแห่งแผ่นดิน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

